

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo
Aplinkos apsaugos komitetui

Į 2019-09-11 Nr. S-2019-5166

E. pristatymo informacinė sistema

ANTIKORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 2, 4 IR 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3074(2) IR SAUGOMŲ TERITORIJŲ ĮSTATYMO NR. I-301 9, 13 IR 31 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3075(2)

2019 m. spalio 1 d. Nr. 4-01-8445

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – Specialiųjų tyrimų tarnyba), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komiteto prašymu atliko Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 2, 4 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3074(2) (toliau – Projektas XIIP-3074(2) ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 9, 13 ir 31 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XIIP-3075(2) (toliau – Projektas Nr. XIIP-3075(2) antikorupcinį vertinimą.

Atlikus Projektų antikorupcinį vertinimą nenustatyta, kad minėti teisės aktų projektai tiesiogiai sudarytų sąlygas korupcijai, tačiau Projekto Nr. XIIP-3074(2) siūlymai dėl „miško infrastruktūros“ sąvokos papildymo nedera su Lietuvos Respublikos miškų įstatymu (toliau – Miškų įstatymas) nustatyto teisiniu reglamentavimu. Kiti Projekto Nr. XIIP-3074(2) pasiūlymai galimai nepagrįstai išplėstų miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis galimybes tikslams, nesusijusiems su miškų ūkio veikla ar kitomis reikmėmis, taip pat neužtikrintų Miškų įstatyme nustatyto išimtinumo principo, reiškiančio, kad miško žemė kitomis naudmenomis paverčiama tik išimtiniais atvejais, taikymo. Šiais aspektais svarstyti ir Projekto Nr. XIIP-3075(2) pasiūlymai dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo (toliau – Saugomų teritorijų įstatymas), kadangi jie susiję su miško žemės sklypų saugomose teritorijose atidalijimu ir pavertimu kitomis naudmenomis. Be to, Projekto Nr. XIIP-3075(2) siūlymai pastatams reikalingų inžinierinių statinių ir įrenginių statybai netaikyti reikalavimo miško žemę paversti kitomis naudmenomis ir su tuo susijusių kitų reikalavimų gali turėti neigiamų padarinių aplinkai.

Dėl Projekto Nr. XIII P-3074(2) (toliau šiame skirsnyje – Projektas) teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto 1 straipsnyje siūloma papildyti Miškų įstatymo 2 straipsnio 10 dalyje nustatytą „miško infrastruktūros“ sąvoką nuostatomis, kad *miško infrastruktūra* taip pat laikytini *miško žemėje teisėtai pastatytam pastatui, Nekilnojamojo turto registre įregistruotam kaip atskiram nekilnojamojo turto objektui, eksploatuoti skirti nesudėtingi požeminiai inžineriniai statiniai (nuotekų valyklos, nuotekų kaupimo rezervuarai ir šachtiniai šuliniai), vandentiekio tinklai, nuotekų šalinimo tinklai ir vandens gavybos gręžiniai*.

Specialiųjų tyrimų tarnyba, atsižvelgdama į Miškų įstatyme nustatytą „miško“, „miško žemės“ ir galiojančią „miško infrastruktūros“ sąvokas, suponuojančias nuomonę, kad miško infrastruktūros objektai turi būti skirti miškų ūkio veiklai ar kitoms su miško naudojimu tiesiogiai susijusioms reikmėms (pavyzdžiui: rekreacinėms ar aplinkosaugos funkcijoms įgyvendinti), mano, kad Projekte siūlomi papildymai nederą su Miškų įstatyme nustatytu teisiniu reglamentavimu, kadangi priėmus Projektą „miško infrastruktūrai“ galėtų būti priskiriami pastatų naudojimui skirti inžineriniai įrenginiai, kurių naudojimas faktiškai nesusijęs su miško naudojimu. Be to, pagal galiojančią teisinį reglamentavimą sąvoka „pastatai“ apima itin platų statinių sąrašą¹, todėl daugeliu atvejų tokiems pastatams eksploatuoti skirtų inžinerinių statinių ir įrenginių priskyrimas „miško infrastruktūrai“ Miškų įstatymo nustatyto teisinio reglamentavimo kontekste būtų nepagrįstas.

2. Projekto 3 straipsnyje siūloma pakeisti Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 9 punktą ir nustatyti, kad „miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik šiame įstatyme nustatytais išimtiniais atvejais: 9) teisėtai pastatyto pastato arba pastato kartu su jo priklausiniais, Nekilnojamojo turto registre įregistruoto kaip atskiro nekilnojamojo turto objekto (pagrindinio daikto), sklypui formuoti“.

2.1. Pritardami Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2019-02-13 d. išvadoje dėl Projekto pateiktai nuomonei, kad Projekte siūlomų nuostatų įgyvendinimas galimai neatitiktų Miškų įstatyme nustatyto miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis išimtinumo principo (kad miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai turi būti itin reti, proporcingi, atitikti viešąjį interesą), taip pat atkreipiame dėmesį, kad Projektu keičiamos nuostatos, į kurias nuorodos pateikiamos ir kituose Miškų įstatymo straipsniuose. Kadangi Projektu iš esmės būtų pakeičiamas pastatų naudojimui reikalingų sklypų formavimo teisinis reguliavimas, šiuo atveju itin reikšmingos gali būti galiojančio Miškų įstatymo 11 straipsnio 2 ir 3 dalys, reglamentuojančios

¹ Pagal Statybos techninį reglamentą STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. D1 –713(su pakeitimais), pastatai skirstomi į gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties pastatus, bendrai apimančius daugiau kaip 26 pastatų kategorijas (kiekviena kategorija apima kelias pastatų paskirtis, sąrašas nėra baigtinis). Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c14e6210afe511e6b844f0f29024f5ac/asr>.

draudimus dėl miško žemės pakeitimo kitomis naudmenomis įvairių kategorijų miškuose. Mūsų nuomone, gyvenamiesiems namams (pagal galiojančias nuostatas) ir kitos paskirties pastatams (kuriems, jeigu nebus atlikta papildomų pakeitimų, priėmus Projektą, taikomi tokie pat draudimai kaip ir gyvenamiesiems namams) taikomų aktualių draudimų dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis turinys nebūtinai turėtų sutapti ir, atsižvelgiant į pastatų naudojimo paskirtį, galėtų (kai kuriais atvejais net turėtų) skirtis, pavyzdžiui: sandėliavimo ar gamybos paskirties pastatams turėtų būti taikomi griežtesni miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis draudimai negu šiuo metu pagal galiojančias Miškų įstatymo nuostatas taikomi gyvenamosios paskirties pastatams.

Jeigu būtų nuspręsta pritarti Projektui, siūlome diskutuoti, ar tais atvejais, kai miško žemė bus paverčiama kitomis naudmenomis ne tik gyvenamiesiems namams, bet ir kitos paskirties pastatams ir jų priklausiniams naudoti reikalingo sklypo formavimui, kai kuriais atvejais neturėtų būti nustatomi draudimai, kurie, atsižvelgiant į pastatų paskirtį ir kitas reikšmingas aplinkybes, griežtesni nei taikomi gyvenamiesiems pastatams.

2.2. Kita vertus, jeigu Projekto rengėjo dėstomos ir Projektą rengti paskatinusios problemos yra aktualios visuomeninių interesų užtikrinimo požiūriu (pavyzdžiui, užtikrinant visuomenės poreikį į rekreaciją miškuose) ir Lietuvos Respublikos Seimas nuspręstų priimti Projektą, siekiant išvengti nepagrįstų miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis galimybių (dėl itin plataus vartojamos sąvokos „pastatai“ turinio) siūlome apsvarstyti Projekto tobulinimo tikslingumą apibrėžiant, kokioms reikmėms, paskirčiai ir (ar) tikslams (toliau – poreikiai) skirtiems pastatams galėtų būti taikomos išimtytys dėl miško žemės skaidymo ir pavertimo kitomis naudmenomis. Mūsų nuomone, tokie poreikiai turėtų būti itin glaudžiai susiję su miškų visuomeninių santykių sritimi ir skirti išimtinai tenkinti ar užtikrinti visuomenės interesus (pavyzdžiui, užtikrinti visuomenės galimybę į rekreaciją).

Dėl *Projekto Nr. XIII P-3075(2)* (toliau šiame skirsnyje – Projektas) teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

3. Projekto 3 straipsnyje siūlomos iš esmės Projekto Nr. XIII P-3074(2) 2 ir 3 straipsniams tapataus pobūdžio nuostatos. Atsižvelgdami į tai, kad Projekte siūlomi pakeitimai susiję su miško žemės² pavertimu kitomis naudmenomis *draustiniuose, valstybiniuose parkuose, biosferos rezervatuose ir biosferos poligonuose* atvejais, kai *atidalijama miškų ūkio paskirties žemės sklypo dalis, kurioje leidžiama atstatyti buvusių sodybą arba kurioje yra teisėtai pastatytas pastatas arba pastatas kartu su jo priklausiniais, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip atskiras nekilnojamojo turto objektas*, manome, kad 2 pastaba, o taip pat ir 2.2 pastaboje išdėstyti pasiūlymai

² Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, Miškų įstatymo nuostatos taip pat taikytinos ir saugomose teritorijose esantiems miškams, išskyrus atvejus, kai atitinkamas išlygas numato Miškų įstatymas arba jame tiesiogiai pateiktos nuorodos į kitus teisės aktus.

yra aktualūs ir Projektui. Šiuo atveju itin aktuali yra galimybė (vadovaujantis ir Miškų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 4 punkto nuostatomis) išplėsti miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis *valstybiniuose parkuose, draustiniuose, biosferos rezervatuose ir biosferos poligonuose*, kadangi tai būtų galima padaryti ne tik gyvenamiesiems namams reikalingų sklypų formavimo, bet ir (šiuo metu Projekte) *neapibrėžtos paskirties pastatams, galimai nesusijusiems su saugomų teritorijų steigimo ir veiklos tikslais, reikalingų žemės sklypų formavimo atvejais*.

4. Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, dėl kelių aspektų gali būti diskutuoti Projekto 1 ir 2 straipsnių pasiūlymai dėl Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 3 dalies papildymo 13 ir 13 straipsnio 3 dalies papildymo 14 punktais, nustatantys, kad gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose bei valstybiniuose parkuose *miško žemėje leidžiama statyti naujus* nesudėtingus požeminius inžinerinius statinius, inžinerinius tinklus ir įrenginius, nesukeliantčius vizualinės taršos (nuotekų valyklos, nuotekų kaupimo rezervuarai, šachtiniai šuliniai, vandentiekio tinklai, nuotekų šalinimo tinklai ir vandens gavybos gręžinius), *skirtus* miško žemėje teisėtai pastatytam pastatui, Nekilnojamojo turto registre įregistruotam kaip atskiram nekilnojamojo turto objektui, eksploatuoti:

4.1. Projekto nuostatos suponuoja nuomonę, kad saugomų teritorijų miško žemėje neatliekant jos pavertimo kitomis naudmenomis bus galima statyti inžinerinės paskirties statinius ir įrenginius. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į Miškų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies nuostatas, reglamentuojančias miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejus valstybiniuose parkuose, draustiniuose, biosferos rezervatuose ir biosferos poligonuose, kurie, mūsų nuomone, taip pat siejami ir su statybų galimybėmis saugomose teritorijose esančioje miško žemėje (kitais sakant, minėtais atvejais miško žemę pavertus kitomis naudmenomis saugomose teritorijose atitinkamoms reikmėms galima vykdyti statybą). Taigi, Projekto siūlymai šiuo atveju galimai leidžia išvengti Miškų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies nuostatų taikymo dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis saugomose teritorijose, tačiau kai kuriais atvejais gali neatitikti jų esmės dėl galimų statybų, neatitinkančių šiose Miškų įstatymo nuostatose nustatytų reikmių (pavyzdžiui: kai statybos būtų nesusijusios su saugomų teritorijų apsauga, tvarkymu, pritaikymu visuomenės poreikiams ir naudojimu rekreacijai, valstybei svarbių projektų įgyvendinimu ir t. t.).

4.2. Projekte nekonkretnama saugomose teritorijose esančios miško žemės, kurioje galima statyba, nuosavybės forma. Atsižvelgiant į tai, kad Projekte siūlomos statybos galės būti atliekamos pastatų savininkams nuosavybės ar kita valdymo teise nepriklausančioje žemėje, gali būti svarbios aplinkybės, kad Projekte numatomų tam tikrų statybos objektų įrengimas gali apimti itin didelius saugomų teritorijų miškų plotus, pavyzdžiui: pagal Lietuvos Respublikos statybų įstatymo 2 straipsnio 17 dalies nuostatas „inžineriniai tinklai“ apibrėžiami kaip statinio statybos sklype (išskyrus statinio vidų) ir už jo ribų nutiesti komunaliniai ar vietiniai vandentiekio, nuotekų šalinimo, šilumos, naftos, dujų ar kito kuro technologiniai vamzdynai, elektros perdavimo, energijos ir elektroninių ryšių

tinklai kartu su maitinimo šaltiniais ir įrenginiais, kurių statyba kai kuriais atvejais gali daryti neigiamą poveikį saugomoms teritorijoms ir (ar) miškams.

4.3. Minėti Projekto pasiūlymai taip pat svarstyti ir šiais aplinkosaugos aspektais:

4.3.1. Kaip nurodyta 4.1 pastaboje, priėmus minėtus Projekto pasiūlymus saugomų teritorijų miško žemėje neatliekant jos pavertimo kitomis naudmenomis bus galima statyti pastatams reikalingus inžinerinės paskirties statinius ir įrenginius. Šiuo atveju norėtumėme atkreipti dėmesį į Miškų įstatymo 11 straipsnio 7 dalies nuostatas, pagal kurias atvejais, kai „kai miško žemę planuojama paversti kitomis naudmenomis, pirmenybė teikiama tai miško žemei, kuri neapaugusi mišku (kirtavietės, žuvę medynai, miško aikštės) ir kurioje auga mažo skalsumo stichinių veiksnių sudarkyti ar kitaip išretėję medynai. Visais atvejais turi būti atsižvelgiama į miškų aplinkosaugos reikšmę“.

Taigi, Projektu įteisinus galimybę pastatams reikalingų inžinerinių statinių ir įrenginių statybai netaikyti reikalavimo dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis, šis principas, leidžiantis sumažinti statybų (ar kitų miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis) ir aplinkosaugos požiūriu žalingų padarinių atsiradimą, gali būti neįgyvendintas.

4.3.2. Pagal Miškų įstatymo 11 straipsnio 8 dalies nuostatas asmenys, inicijuojantys valstybinės miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis, privalo į valstybės biudžetą sumokėti pinigine kompensacija, kurią sudaro kitomis naudmenomis paverčiamos miško žemės sklypo vertė rinkos kainomis, jame augančio medyno įveisimo ir išauginimo iki amžiaus, kurį šis medynas pasiekė pavertimo kitomis naudmenomis metu, išlaidos ir prarasto medienos prieaugio, kurį šis medynas sukauptų iki nustatyto pagrindinių kirtimų amžiaus, vertė nenukirto miško kainomis. Ši kompensacija, priklausomai nuo miško grupės, gali siekti iki trigubo dydžio. Pagal minėto Miškų įstatymo 11 straipsnio 9 dalį privačios miško žemės savininkai, organizuojantys privačios miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis, privalo Vyriausybės nustatyta tvarka nuosavybės teise priklausančioje žemėje įveisti mišką ne mažesniame plote negu kitomis naudmenomis paverčiamos miško žemės plotas arba sumokėti į valstybės biudžetą 8 dalyje nurodytą pinigine kompensacija. Atsižvelgiant į miško grupę, miškas gali būti įveisiamas iki trigubo dydžio.

Kadangi, priėmus Projektą, pastatams reikalingų inžinerinių statinių ir įrenginių statybos saugomose teritorijose atveju būtų išvengiama reikalavimo miško žemę paversti kitomis naudmenomis, inžinerinių statinių ir įrenginių statybų iniciatoriai nebūtų taikomas reikalavimas sumokėti tokias kompensacijas ar įveisti mišką. Tokia situacija turėtų neigiamus padarinius tuo atveju, jeigu statybų vykdymo metu miškui būtų padaryta žala (pavyzdžiui: iškirsti medžiai).

Jeigu Lietuvos Respublikos Seimas nuspręstų priimti Projektą, atsižvelgiant į pateiktus argumentus ir siekiant išvengti su Projekte numatomomis statybomis susijusių neigiamų padarinių, siūlytina apsvarstyti papildomų kriterijų (leidžiančių užtikrinti kuo mažesnės žalos aplinkai padarymą

statybų atveju) nustatymo Projekte galimybes. Taip pat, mūsų manymu, siekiant išvengti nepagrįsto Projektu siūlomų nuostatų taikymo vienas iš esminių kriterijų turėtų būti sąlyga, kad esamų pastatų eksploatavimui pagal statybų normatyvinius reikalavimus yra privaloma įrengti atitinkamus inžinierinius statinius ir įrenginius (kitais sakant, įstatymu numatoma išimtis turėtų būti taikoma tik tiems pastatams, kurių naudojimui inžinieriniai įrenginiai ar statiniai yra privalomi). Tokia sąlyga turėtų būti nustatyta ir Projekto Nr. XIIIIP-3074(2) 1 straipsnio siūlymuose.

Direktorius

Žydrūnas Bartkus

Gintas Kerbelis, tel. (8 706) 63 294, el. p. gintas.kerbelis@stt.lt